

★ Hoe beleefden we de eerste sessie?

Zwevend – nieuwsgierig – herkenbaar – hoopvol – langdurig – open/openheid – informatief – warm – interessant – gelaagd – verbindend.

★ Wat verwachten we van CoP-sessie 2?

Eensgezind: duidelijkheid over het doel van de sessies + met veel nieuwsgierigheid uitkijken naar de verschillende perspectieven.

★ Fair Practice – Fair knowledge ★

Waarom fair knowledge?

Er zit zoveel kennis bij kunstenaars/makers, beleidsmakers, onderzoekers/wetenschappers:

***Doen we genoeg ons best al die kennis met elkaar te delen?**

***Hoe zorgen we ervoor dat fair knowledge kan bijdragen aan een fair practice? (Hoe kan kennis bijdragen aan een eerlijke arbeidsmarkt in de cultuursector?)**

Individu >>> systeem >>> maatschappij

Geleefde kennis (uit ervaring) >> kennis van de jonge hond (die weet hoe het is om nu te starten) >> kennis van de beleidsmaker die patronen herkent ('10 jaar geleden hadden we dit debat onder de noemer cultureel ondernemerschap') >> kennis van de onderzoeker (onderzoeken wat werkt en waarom).

Vraag voor de groep: aan wat voor een eindproduct denken we? (Verslag, oproep, pamflet, onderzoeksopzet, hoorspel, een campagne, actieonderzoek, een vakbond...?)

★ Individu ★

De zakelijke succeservaring van Vera - Killjoy, ...what?

Een workshopreeks voor genderqueer personen. De succeservaring heeft een zakelijke component (voldoende budget) maar zit hem bovenal in de aanpak: 'We hebben een project kunnen maken dat aansluit bij onze waarden.'

★ Fair Pay

- *Toezegging van het Fonds voor Cultuurparticipatie + verschillende festivals

- *COC als samenwerkingspartner

- *'Workshops als deze zijn moeilijk te verkopen.' Waarom nu gelukt? 'We hebben goed kunnen onderbouwen waarom het kunst is wat we maken met de deelnemers.'

★ Fair Share

- *Sterke samenwerking met de creatief partner: alles overleggen + uitspreken + check-in momenten.

- *Paper trail: niet uitgaan van mondelinge overeenkomsten maar vastleggen + contracten opstellen.

- *Het project rust op meerdere pijlers en partners, een belangrijke basis voor succes gebleken.

★ Fair Chain

- * Diversiteit en inclusie en aandacht voor mentale en fysieke gezondheid zijn de basis voor dit project.

- * Doorlopende check-ins zowel binnen het team als in de uitvoering van de workshops.

★ Maatschappij

***Output-maatschappij**: minder ruimte om zonder doel te maken.

***Ouderschap** en kunstenaarschap – nog weinig inclusief. (artist in residence voor een gezin?)

★ Systeem

*Subsidiegever vraag niet naar fair practice; **verantwoordelijkheid** komt op het bordje van de aanvrager/projectleider.

***Productiviteit wordt verkeerd gemeten**: subsidieverstrekkingen kijken naar output. Niet naar 'opbrengst' van ruimte voor samen zijn, rust nemen, check-ins, veilige plek creëren.

*Aankaarten van '**unfair practice**' zet je op een zwarte lijst bij opdrachtgevers.

*Ambivalentie naar subsidieverstrekkingen: er is naast kritiek ook behoefte aan **betrokkenheid**. Waarom komen ze niet kijken? Vragen ze niet tussentijds hoe het gaat?

★ Individu

*Te weinig budget, tóch maken: genoeg nemen met te weinig.

*Goede ervaring met fair pay in het buitenland.

*Take one for the team: voorwerk van een aanvraag is veel werk – dat vang jij/projectleider dan op.

*Meerdere pijlers voor zakelijk succes zorgt voor stabiel project.

Inzichten ★ Aanbevelingen ★ Kennisvragen

★ Inzichten

- * De wil om te creëren is groot en het individu is bereid om ver te gaan. Over de grenzen van wat fair is.
- * Het individu kiest er zelf voor om te maken, ondanks de beperkte middelen. Maar heeft het individu de vrijheid om een andere keuze te maken? Nee, zeggen de makers: want als ik anders kies dan zou ik geen maker meer kunnen zijn.
- * Leggen we als individu de schuld te veel bij het systeem/de maatschappij? Of zijn er weeffouten die we juist hier, in een CoP op tafel kunnen krijgen en aan kunnen pakken? (Zie kennisvragen)
- * De zzp'er voelt zich verplicht om fair pay/practice aan te kaarten bij opdrachtgevers. Hoe draaien we dat om? Het zou normaal moeten zijn dat het vanuit de opdrachtgever wordt aangekaart.
- * Hoe langer iemand meeloopt, hoe meer 'knowledge' (ervaring, netwerk, buffer) en hoe sterker de positie om fair pay/practice te eisen en aan te kaarten voor anderen. Heeft de ervaren zzp'er een verantwoordelijkheid om namens de sector dit geluid sterker te laten horen?
- * De discussie rondom fair pay in de sector kent een lange geschiedenis. Is het eerlijk dat we nu aan de nieuwe generatie vragen om zich uit te spreken? Zo ligt de aanzet tot verandering (weer) bij de makers.

★ Aanbevelingen

- * Bouw veiligheid en rust in je project.

- * Laat je project rusten op meerdere pijlers: meerde financiers, podia, samenwerkingspartners. Laat het niet alleen van jou afhangen.
- * Zet zaken op papier. Ons kent ons is niet voldoende.
- * Reflecteer na elk succes en niet-succes. Zowel artistiek als zakelijk.
- * Oproep aan ervaren makers: gebruik je positie om 'moeilijke zaken' (fair practice/pay) aan te kaarten.
- * Bepaal je waarde. (Het helpt om hier het gesprek met andere zzp'ers over te voeren, ben transparant over je tarieven en bespreek met elkaar wat wel en niet eerlijk is.
- * Verenig u! (Samen de waarde bepalen en fair practice/pay aankaarten)
- * Er is veel kennis en ondersteuning voor zzp'ers beschikbaar. Bv via kunstenbond of platform ACCT. Gebruik deze kennis.
- * Investeer niet alleen in kwaliteit maar ook in zakelijk inzicht.

✪ Kennisvragen

- * Hoeveel mensen studeren er aan de academies af en werken na 10 jaar (fair pay) in de sector?
- * Wat is het effect bij opdrachtgevers wanneer je als zzp'er je grenzen aangeeft? (zwarte lijst, goedkope concurrentie)
- * Wat hebben makers aan het curriculum 'ondernemerschap' op de opleidingen?
- * Inzicht in collectieven/collectiviteiten: wat voor een soort collectiviteiten zijn er in de sector? Wat levert het op om je

(in)formeel te vereneigen?

- * Hoe verhouden het ouderschap en het makerschap zich tot elkaar? Specifiek voor performing artists (fysiek aspect).
- * Is een (kunst)diploma van meerwaarde voor opdrachtgevers?
- * In hoeverre speelt (top)kwaliteit een rol in het gunnen van opdrachten? Of kijken opdrachtgevers meer naar andere zaken, zoals beschikbaarheid, uurloon, communicatievaardigheden, netwerk...

Komt een kunstenaar bij de KvK

(Of waar zelfstandigen in de kunst- en cultuursector nog meer tegenaan lopen)

- Dedain op de conservatoria: 'In musicals valt als muzikant geld te verdienen. Maar dat verhaalt willen ze niet horen.'
- 'Ik wilde wel fair pay voor mijn team, dus heb ik de uren voor de subsidieaanvraag maar op me genomen.'
- 'Soms ben ik drie jaar aan het voorinvesteren in een project voordat er ook geld binnenkomt.'
- 'Van cultureel ondernemerschap naar fair practice – waarom is het steeds de maker die de verandering moet inzetten?'
- Ervaren muzikant: 'Mijn eerste jaren heb ik voor veel te weinig gewerkt.' Vind je dat erg? 'Eigenlijk is het verschrikkelijk!'
- Too much 'fair practice': 'Nadat we het geld hadden gekregen en allemaal iets gemaakt mocht een zaal vol mensen beoordelen of ze het subsidiegeld goed vonden benut.'
- Fotografie: 'Blijf niet hangen in techniekverbetering: investeren in netwerk en ondernemerschap is op een gegeven moment belangrijker dan beter worden.'